

Asia: HE 111/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta <https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+111/2024>

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto (VOL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

VOL ei kannata esityksiä.

Yleisesti todettuna on kestävämpiä, että varhaiskasvatukseen kohdistuu toistuvasti päätöksiä ja poukkoilevaa politiikkaa, jotka ovat ristiriidassa varhaiskasvatuslain tavoitteiden, varhaiskasvatuksen pitkäjänteisen kehittämisen ja lasten edun kanssa. **VOL korostaa myös, että koko koulutusjärjestelmän lainsäädäntöjen tulee olla linjassa ja yhteneväiset, jotta koulutuksellinen jatkumo turvataan yhdenvertaisesti jokaiselle lapselle.** Esitetty muutos aiheuttaisi sen, että kuntakohtainen suunnitteluveto koskee perusopetuksen ja toiseen asteen oppilaitoksia, mutta ei varhaiskasvatusta. Esiopetuksen osalta kuntakohtainen suunnitelma tehtäisiin vain silloin, kun se tapahtuu koulujen yhteydessä. Valtaosa esiopetuksessa olevista lapsista osallistuu myös täydentävään varhaiskasvatukseen. Ehdotettujen muutosten myötä tätä ohjattaisiin valtakunnallisesti, mutta esiopetusta ohjataan paikallisilla tarkennuksilla. **Tämä ei tue lapsen opinpolun jatkumon kehittämistä.**

Koko koulutusjärjestelmän keskeisten suunnitelmavelvoitteiden tulee olla yhtenäisiä.

Paikallisella varhaiskasvatussuunnitelmalla on merkittävä rooli. Suunnitelman tarkoituksena on edistää laadukkaan varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen. Kysymyksessä on velvoittavaa Varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) perusteita avaava ja täsmäntävä ohjausasiakirja. Paikallinen vasu määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti ja sen laadinnassa tulee huomioida paikalliset erityispiirteet ja lasten tarpeet. Suomalainen koulutusjärjestelmä nojaa vahvasti paikalliseen suunnitteluun ja arviointiin.

Purkamalla tämä varhaiskasvatuksen laatua varmistava, toimitaan vastoin hallitusohjelman hyvää kirjausta, jossa lupaudutaan varhaiskasvatuksen laadun parantamiseen.

On tärkeää huomioida, että seuraukset suunnitelman poistamisesta voivat olla laajoja ja kauaskantoisia.

VOL suhtautuu suurella varauksella siihen, että muutos vähentäisi hallinnollista työtä ja toisi säästöjä. Mikäli velvoite poistaa paikallinen suunnitelma toteutuu, tulisi paikallisella tasolla huolehtia ja pohtia uusia, korvaavia rakenteita, jolla varmistetaan perusteasiakirjan toteutuminen. Paikallisella tasolla on joka tapauksessa ohjattava henkilöstöä muun muassa varhaiskasvatuksen ja vanhempien tai muiden huoltajien välisestä sekä monialaisesta yhteistyöstä. Oma kysymyksensä on myös kansallisella tasolla Opetushallituksen ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen todennäköisesti lisääntyvä työ, jolla pyritään varmistamaan kansallisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mahdollisimman yhdenvertainen toteutuminen.

On tärkeää, että esityksessä todetaan kuntien mahdollisuudesta laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma niin tahtoessaan. Tämä tosin saattaa johtaa siihen, että joissakin kunnissa laaditaan edelleen kuntatason varhaiskasvatussuunnitelma ja joissain ei. Lasten yhdenvertaisuuden näkökulmasta tämä on kestäväntöntä.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on ennen kaikkea päiväkodin johtajien ja henkilöstön työväline.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avulla pyritään varmistamaan kansallinen yhdenmukaisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, mutta järjestäjällä on runsaasti vapautta tehdä paikallisia suunnitelmallisia ratkaisuja. Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalainen koulutusjärjestelmä sääntely antaakin liikkumavaraa, jollaisesta monissa maissa ollaan varsin kaukana. **Tätä liikkumavaraa on ollut juuri korkeasti koulutetun opetus- ja johtohenkilöstön vuoksi.** Tästä tulee pitää jatkossakin kiinni.

Opetussuunnitelmaprosessin onnistumisen kannalta on merkityksellistä, miten uudistusta johdetaan, ja miten edistetään opettajien ja muun henkilöstön yhteisten merkitysten muodostamista. Paikallisen vasun laatimisessa ja käyttöönotossa on ollut tärkeää myös opettajien ja muun henkilöstön osallistuminen suunnitelman laadintaan sekä tämän myötä sitouttaa henkilöstö uusiin toimintakäytänteisiin. **Nämä korostavat entisestään päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuksen opettajan pedagogista roolia ja osaamista.** Käsillä olevan esityksen toteutuessa on entisestä tärkeämpää turvata kasvatustieteen maisteritutkinnon suorittaneen päiväkodin johtajien kelpoisuus sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma että varhaiskasvatuksen opettajan merkitys sen laadinnassa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintavelvoitteesta ja nykyisistä varhaiskasvatuslain mukaisista henkilöstön kelpoisuuksista tulee pitää ehdottomasti kiinni.

VOL katsoo, että varhaiskasvatuslain mukaisista kelpoisuusvaatimuksista kiinni pitäminen ja pitkäjänteinen opettajakoulutettujen opettajien kouluttaminen on nyt esityksen kaltaisessa norminpurkamisen yhteydessä ensiarvoisen tärkeää.

Täydennyskoulutuksen raportointivelvoite

Esityksessä ehdotetaan myös henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen keventämistä siten, että varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin kohta 5 kumottaisiin. VOL pitää esitystä varsin valitettavana. Varhaiskasvatuslain 39 §:n mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän on huolehdittava varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävästä osallistumisesta ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään täydennyskoulutukseen. VOL katsoo, että täydennyskoulutuksen toteutumista ja vaikuttavuutta on seurattava ja arvioitava. Mikäli varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin kohta 5 kumottaisiin, tulee seurata 39 §:n 1 momentin toteutumista.

Henkilöstön osaamisen kehittämisestä tulee edelleenkin saada kattavaa kansallista tietoa, jotta Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karila ja muut, 2024) esiin nostama tarve varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen systemaattiselle ja koordinoitulle johtamisella ja kehittämiselle toteutuu sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Niin tutkintokoulutuksen kuin työelämässä tarjottavan täydennyskoulutuksen tulisi muodostaa henkilöstön osaamista tukeva jatkumo.

Kansallisten arviointien korostaessa yhä enemmän päiväkodin johtajuuden pedagogisen osaamisen merkitystä, on erikoista ja varsin huolestuttavaa, että hallitusohjelmassa on kirjaus päiväkodin johtajien kelpoisuuden alentamisesta. Tätä ei tule toteuttaa.

Varhaiskasvatukseen liittyvää arviointia ja suunnittelua tulee kehittää pitkäjänteisesti ja tutkimustietoon perustuen. Hallitusohjelmassa on lupauduttu varhaiskasvatuksen veto- ja pitovoiman kehittämiseen. Tätä edistää varhaiskasvatuksen päämäärätietoinen ja pitkäjänteinen kehittäminen, jonka muun muassa Kantonen ja muut (2020) ovat havainneet: **varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin vahvasti suuntautuneiden käsitykset viime vuosien varhaiskasvatuksen yhteiskunnallisen kehittämisen ja arvostuksen noususta ovat varsin myönteisiä. Usko alan kehittämisen jatkumiseen on alalle suuntautuneiden mielestä ratkaisevaa.**

VOL toteaa, että toisin kuin hallituksen esityksessä todetaan, yhdenvertaisuuslaatimisvelvoitteen kumoamisella on todennäköisiä vaikutuksia varhaiskasvatuksen laatuun. **Esitämme, että sivistysvaliokunta vastustaa esitystä ja edellyttää mietinnössään suunnitelma- ja raportointivelvoitteen vaikutusten seuraamista ja arviointia.**

Lähteet:

Kantonen, E., Onnismaa E-L., Reunamo, J. & Tahkokallio L. (2020). Sitoutuneet, epävarmat ja poistujat – varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelevien sitoutuneisuus työelämään opintojen loppuvaiheessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 9(2), 264-289.

Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen, T. & Huhtanen, M. (2024). *Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista*. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2024.

Helsingissä 9. lokakuuta 2024

puheenjohtaja

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto

varhaiskasvatuksen asiantuntija

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto

